

Γιατί «πυροβολούν» το βιβλίο της Ιστορίας

Βασίλης Παναγιωτόπουλος

Μεταρρύθμιση, 16/03/2007

Η συζήτηση, ουσιαστικά η επίθεση κατά του βιβλίου ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού, έφερε στην επιφάνεια πολλά ζητήματα που νομίζαμε ότι είχαν λυθεί και αφομοιωθεί, ή έστω ξεπεραστεί... Τώρα όμως, τα βλέπουμε να ορθώνονται πάλι μπροστά μας και να ζητούν νέες απαντήσεις, ενδεχομένως και νέους αγώνες. Θα περιοριστώ σε ένα μόνον από αυτά τα ζητήματα, εκείνο που σχετίζεται άμεσα με την ευθύνη του ιστορικού, με το βαθύτερο νόημα της σχέσης του ιστορικού με το κοινό του, τους αποδέκτες του επιστημονικού του έργου.

Το ζήτημα λοιπόν που τίθεται σήμερα ενώπιον της επιστημονικής κοινότητας των ιστορικών, είναι το ακόλουθο:

- Πώς μπορούμε να δεχτούμε να μην έχουν το δικαίωμα οι επιστημονικές κατακτήσεις των ερευνητών και οι κατακτήσεις της σύγχρονης ιστορικής επιστήμης, να περάσουν το κατώφλι της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;
- Πώς μπορούμε να δεχτούμε τη διχοτομία «ιστορική έρευνα/σχολική αγωγή», τη δημιουργία δηλαδή δυο πολιτιστικών χώρων – της επιστημονικής ελευθερίας και του επιστημονικού αποκλεισμού; Μια τέτοια απαγόρευση ακυρώνει το επιστημονικό μας έργο και μας καθιστά επικίνδυνη κοινωνική ομάδα για την επιστήμη και τον πολιτισμό της χώρας.

Επειδή δεν είναι δυνατόν να δεχτούμε τέτοιου είδους ζητήματα, αισθανόμαστε την ανάγκη να υπερασπιστούμε τον επιστημονικό λόγο, ο οποίος και στη χώρα μας, καθυστερημένα έστω, προσπαθεί να επεκταθεί και στο σχολικό χώρο, να αναζωογονήσει την εκπαιδευτική διαδικασία και να ανεβάσει το πνευματικό επίπεδο μαθητών και δασκάλων.

Μετά από αυτές τις γενικές παρατηρήσεις για τις σχέσεις επιστημονικής γνώσης και σχολικής πράξης, αξίζει τον κόπο να περιοριστούμε στη δεύτερη, γιατί είναι αλήθεια, η επίθεση κατά του βιβλίου ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού, δεν αφορά τόσο το επιστημονικό του περιεχόμενο, όσο την εθνο-εκπαιδευτική του αποτελεσματικότητα.

Με βάση την παραδοχή ότι το βιβλίο δεν αντίκειται, καλώς ή κακώς, προς κανέναν από τους κοινούς τόπους (παλιότερους ή νεότερους) της ελληνικής ιστοριογραφίας για το εθνικό ζήτημα, θα περιοριστώ στην εκπαιδευτική αποτίμηση του βιβλίου, πάντοτε με τη στόχευση του ιστορικού, διατυπώνοντας κάποιες αντιθετικές ερωτήσεις, οι οποίες, όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, περιέχουν και τις δικές μου απαντήσεις:

- Ίδανικό μας είναι η αποστήθιση, ή η πνευματική και ψυχική καλλιέργεια του μαθητή;

- Θέλουμε ένα μίζερο σχολικό βιβλίο αναπαραγωγής των κοινών τόπων και της οικογενειακής ενδοστρέφειας, ή θέλουμε (θα έλεγα απαιτούμε) ένα «βιβλίο-εργαστήρι ιστορίας», που προσθέτει, που διευρύνει τον κόσμο του μαθητή, με νέες γνώσεις, νέες πληροφορίες και κυρίως, με μια νέα μεταξύ τους άρθρωση; Σε τελευταία ανάλυση, αυτή η νέα άρθρωση των γνώσεων είναι και το νόημα μιας ανώτερης κουλτούρας που την οφείλουμε στις νέες γενιές, οι οποίες καλούνται να ζήσουν σε έναν κόσμο περισσότερο απαιτητικό και περίπλοκο.

- Θέλουμε ένα σχολείο εύκολο και καθησυχαστικό, της μετριότητας και της εξωραϊσμένης αποτυχίας, του δημοκρατικού πέντε (5), ή ένα σχολείο δυναμικό και έξυπνο, που αναπτύσσει τις ικανότητες και τις δεξιότητες των παιδιών και τα εξοπλίζει με την αυτοπεποίθηση του καλά εκπαιδευμένου μαθητή; Ένας ικανοποιημένος από την εκπαίδευσή του και τις γνώσεις του μαθητής, μπορεί να είναι ένας εκπαιδευμένος μαθητής-άνθρωπος.

- Θέλουμε ένα δάσκαλο παθητικό διαχειριστή του αυτονόητου, ή ένα δάσκαλο διανοούμενο, συντελεστή της κατάρτισης των μαθητών του, της πνευματικής και της ψυχικής τους ανάπτυξης;

Σε ένα βιβλίο-εργαστήρι, όπως πιστεύω ότι είναι το βιβλίο ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού, το οποίο υπερασπιζόμαστε, και μέσα σε μια τάξη-εργαστήρι που αξίζει τον κόπο να ονειρευτούμε, ο δάσκαλος καλείται δημιουργικά, ως εκπαιδευτής, να γίνει παραγωγός και σκηνοθέτης του μαθήματός του, ακόμη και μέσα από τις δικές του αντιρρήσεις, αν έχει, και μέσα από τις δικές του ερμηνείες, αν το θελήσει. Όπως ακριβώς ο σκηνοθέτης, που δίνει τις δικές του λύσεις στο έργο που σκηνοθετεί και ο διευθυντής ορχήστρας που βάζει τη δική του σφραγίδα στο έργο που διευθύνει.

Και ας μην ξεχνάμε ότι τα παιδιά σήμερα έχουν στη διάθεσή τους περισσότερες πληροφορίες και ερεθίσματα από άλλοτε. Διαθέτουν γνώσεις και δεξιότητες περισσότερες από κάθε άλλη φορά, έχουν ευρύτερους ορίζοντες γεωγραφικούς, πολιτιστικούς, μουσικούς κ.λπ. και είναι έτοιμα να δεχτούν μια ανώτερης ποιότητας εκπαίδευση, που δεν έχουμε δικαίωμα να τους τη στερήσουμε. Δεν πρέπει με κανένα τρόπο να μεταχειριστούμε τα παιδιά και τους νέους «συγκαταβατικά». Αντιθέτως, στο μέτρο του παιδαγωγικού optimum, πρέπει να τα βοηθήσουμε να εξοικειωθούν με τις δυσκολίες της μάθησης και να τις υπερνικήσουν.

Το βιβλίο-εργαστήρι, που λέγαμε...

Ο Βασίλης Παναγιωτόπουλος είναι συνεκδότης του περιοδικού «Τα Ιστορικά».